

оборони, напрацювання та впровадження дієвих методів збереження кадрового потенціалу фахівців, які стоять на варті збереження психічного здоров'я поліцейських, рятувальників, військовослужбовців та інших працівників сектору безпеки та оборони.

Список використаних джерел

1. Пономаренко Т. І. професійне вигорання практичних психологів що працюють в онлайн-просторі – стан проблеми, причини та психопрофілактика. PSYCHOLOGICAL JOURNAL, 3 (47). 2021, С. 58–66.

2. Босько В.І. Теоретико-емпіричний аналіз проблеми емоційного вигорання психологів сектору оборони та безпеки України. Питання психології Вісник Національного університету оборони України 3 (73) /2023. С. 41–49.

3. Невтішна статистика: 64 % українців відчувають емоційне вигорання, СЬОГОДНІ. <https://lifestyle.segodaya.ua/ua/lifestyle/psychology/neuteshitelnaya-statistika-64-ukraincev-oshchushchayut-emocionalnoe-vygoranie-1019945.html>.

4. Олійних М. Дослідження синдрому вигорання. КІТГорієнтована модель допомоги при емоційному вигоранні. Український інститут когнітивно-поведінкових терапії. Львів, 2021, 48 с.

УДК 343(045)

Мотлях Олександр Іванович,

завідувач наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення

та психофізіологічних досліджень ННІЗДН

Національної академії внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор

ORCID: [https:// orcid.org/0000-0002-6135-9952](https://orcid.org/0000-0002-6135-9952);

Мотиль Іван Іванович,

директор навчально-наукового інституту

заочного та дистанційного навчання

Національної академії внутрішніх, кандидат

юридичних наук

ПРОБЛЕМИ ПОВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНІ РОСІЄЮ ТЕРИТОРІЇ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

Складним і практично невіршуваним на сьогоднішній день є питання стосовно повернення співвітчизників на тимчасово окуповані території російською федерацією Донецької та Луганської областей. Зміст проблематики полягає в тому, що з початком наступальних дій російських військових на східні області України значна частина наших громадян були змушені мігрувати за межі активних воєнних дій. Усі,

хто мали можливість тимчасово оселитися у рідних, близьких, друзів на більш-менш мирній частині нашої Вітчизни, скористалися цією можливістю. Також певна частина отримала допомогу у пошуку житла завдячуючи волонтерам та іншим небайдужим людям. Осторонь не залишилися органи державної влади, які на місцях надали підтримку громадянам, що потребували такої допомоги, а ще частина виїхала закордон, отримавши статус тимчасового переселенця або ж біженця. Назагал, співвітчизники вимушено полишаючи свої домівки плекали надію на швидке повернення додому у рідний край і в свою оселю. Але не так сталося, як гадалося. Натепер багато міст і сіл цього регіону є зруйнованими війною і непридатними до проживання, а ще частина перебуває у занедбаному стані й потребує значних відновлювальних робіт, зокрема електро-, тепло- та водопостачання. На цей момент більшість переселенців знаходяться у стані безпорадності через ситуацію невизначеності. Окремі не змогли адаптуватися до нових обставин свого перебування на чужині, особливо за кордоном, де з часом до них змінилося:

- ставлення з боку місцевої влади й та корінних жителів;
- зменшилися державні виплати на їх утримання;
- висунулися вимоги приймаючої сторони щодо вивчення їхньої мови;
- постало нагально питання стосовно працевлаштування біженців тощо.

Відсутність у переселенців власних заощаджень для придбання будь-якого житла на чужині, а також не розробленість Україною юридичного механізму отримання компенсації за втрачене, зруйноване чи пошкоджене майно, підштовхує людей на їх повернення на окуповані агресором українські території. Але – це уже практично неможливо, оскільки в'їзд на них доступний тільки за наявності в особи російського паспорту, через отримання їхнього громадянства. Фактично захоплені росією території України стали закритими й ізольованими від зовнішнього світу. Українські переселенці опинилися в заручниках цієї неординарної ситуації, адже вони не тільки не можуть повернутися додому, а й навіть на відстані розпорядитися своєю нерухомістю. Будь-які цивільно-правові угоди, як то продаж, дарування, обмін, оренда майна тощо, окупаційною владою на місцях не здійснюються без особистої присутності власника об'єкту нерухомості. У той же час, відсутність власника майна на місці постійного проживання розцінюється окупантами як безгосподарний об'єкт і підлягає націоналізації. У такий спосіб росіяни намагаються видворити громадян України за межі окупованих ними територій і заселити на них своїх «кочівників-мігрантів» з різних регіонів російської федерації. На превеликий жаль, але на даний час на цих територіях не діють жодні міжнародні угоди, навіть основоположні

Конвенції, які б дали можливість захистити наших громадян від свавілля країни-агресорки. До прикладу, для російської федерації, як правонаступниці радянського союзу, який був підписантом Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (скорочено – Європейська Конвенція з прав людини (ЄКПЛ)) 1950 року [1], чинність цього міжнародного документу вже немає ніякого значення. Хоча необхідно наголосити, що росія після розвалу союзу була одним із підписантів цієї Хартії як відправної точки на шляху цивілізованих європейських держав до втілення в життя загальнолюдських цінностей. Варто зазначити, що Україна також як і більшість країн бывшего радянського союзу виявила бажання бути учасником цієї Конвенції. Вона 17 липня 1997 року її ратифікувала, а з вересня того ж року цей міжнародний документ в нашій державі набув чинності й донині слугує важливим етапом на шляху входження нашої держави у європейський політико-правовий простір. Цінність цього міжнародного документу полягає у визначенні й закріпленні основоположних позицій, які можуть бути відновлені при їх порушенні тією чи іншою країною і рішення Європейського суду з прав людини є обов'язковим до виконання всіма її учасниками. Зокрема, у цьому міжнародному нормативно-правовому акті п. 1. ст. 8. Право на повагу до приватного і сімейного життя, виписано: «Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції». Більше того до цієї Конвенції вписана низка ключових протоколів, й зокрема у Протоколі № 1 Захист власності, ст. 1 визначає: «У вас є право на власність і право використовувати своє майно». А додатковий Протокол до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, підписаний у Парижі 20.11.1952 року ст.1 Захист права власності, наголошує: «Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений свого майна інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права».

А як же насправді це реалізується на практиці? Зазначимо, що натепер міжнародні правові інституції навіть не беруться за розгляд питання стосовно порушення основоположних прав громадян на житло, які стали жертвами воєнного втручання росії в Україну. Хоча уряди держав – членів Ради Європи, які підписали додатковий Протокол, підтвердили свою рішучість вжити заходів для колективного забезпечення здійснення деяких прав і свобод, які не включені до розділу I Конвенції про захист прав людини та основних свобод, підписаної в Римі 4 листопада 1950 року. Відмова російської федерації від виконання взятих на себе зобов'язань, як підписанта цієї міжнародної Конвенції, продиктована прийнятим категоричним рішенням Ради Європи і Європейського суду з прав людини (далі –

ЄСПЛ). Воно ґрунтується на тому, що з початком широкомасштабного вторгнення російської армії на територію України Рада Європи виключила росію зі свого складу. Таким чином з 25 лютого 2022 року її членство в організації спочатку було призупинене, а 15 березня того ж року з ініціативи України та Польщі Рада Європи ухвалила остаточне рішення про позбавлення країни-агресорки участі у цій Хартії. З того часу росія офіційно припинила бути високою договірною стороною Європейської Конвенції з прав людини. Відповідно Москва надалі вирішила не виконувати ухвалені рішення ЄСПЛ, винесені після цієї дати на основі підписаного 11 червня 2022 року указу президентом росії Володимиром Путіним, у тому числі й щодо низки резонансних справ, зокрема про так званих «іноземних агентів». Теоретично, натепер ЄСПЛ зберігає за собою номінальну діяльність, а саме розглядати заяви проти російської федерації у питаннях її ганебних і загарбницьких дій чи бездіяльності, які можуть становити порушення Конвенції, але саме тих, які були вчинені нею до моменту перебування росії у складі підписантів Конвенції до її виключення. На даний час кількість таких позовних заяв вимірюється тисячами, і тих, що містять міждержавний характер як то:

- «Кримська справа», пов'язана з анексією Криму росією.
- Справа про порушення прав людини на окупованих територіях Донбасу, до якої включено скаргу про збиття малайзійського літака рейсу МН-17, яку подавали Україна та Нідерланди.
- Справа про порушення прав українських політичних в'язнів.
- Справа про захоплення українських моряків та суден у Керченській протоці у 2018 році.
- Справа про злочини російських військових під час повномасштабного вторгнення на територію України, і тих, які відносяться до приватних позовів. Відкриті зарубіжні дані вказують на те, що на розгляді цього поважного міжнародного суду перебуває майже 3700 індивідуальних позовів, які пов'язані з подіями у Криму та військовими діями на сході України. З них близько 1600, які надійшли безпосередньо від жителів Донецької та Луганської областей та з Криму [2].

Звичайно, звернутися до Європейського суду з прав людини можна, і навіть необхідно, у випадку, коли вичерпані всі юридичні засоби національного правового захисту людини, але ж мова йде не про порушення Україною прав свого ж громадянина, а сусідньою країною, точніше її загарбницькими діями. В реальності наші співгромадяни не тільки «обнулилися» у майновому питанні, а ще й стали практично беззахисними у правовій європейській державі, яка самотужки вирішити це питання не в змозі. Ось і виходить замкнуте коло, і як вийти з нього – незрозуміло

Список використаних джерел

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

2. Деякі питання застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в Україні. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua>.

УДК 159.9:378:351.74(477)

Муліванова Альона Анатоліївна,
інспектор сектору взаємодії з громадами
відділення поліції № 1 Вінницького
районного управління поліції Головного
управління Національної поліції
у Вінницькій області
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-1314-0530>;
Макарова Олена Павлівна,
старший викладач кафедри педагогіки
та психології Харківського національного
університету внутрішніх справ, кандидат
психологічних наук, доцент
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5480-5942>

ВАЖЛИВІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОТЕРПІЛИМ ДЛЯ ЇХНЬОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТА АДАПТАЦІЇ ДО ЖИТТЯ ПІСЛЯ ПЕРЕЖИТОГО ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Домашнє насильство є глобальною проблемою, що залишає глибокі фізичні, емоційні та психологічні рани на особистості потерпілих. Відновлення після такого досвіду вимагає комплексного підходу, в якому психологічна допомога відіграє ключову роль. Процес адаптації до життя після пережитого насильства є складним і тривалим, проте психологічна підтримка може значно полегшити цей шлях.

Відновлення потерпілих від домашнього насильства є процесом, який вимагає не лише фізичного, а й глибокого психологічного оздоровлення. Психологічна допомога в цьому контексті стає не просто важливим елементом, а невід'ємною частиною шляху до зцілення. Її роль полягає не лише у лікуванні емоційних ран, а й у відновленні внутрішньої сили, віри в себе та у світле майбутнє. Емоційна підтримка, яку надають психологи, стає ліхтариком у темряві, що допомагає потерпілим знайти вихід із лабіринту своїх переживань. Через співпереживання, розуміння та професійний підхід, психолог допомагає осмислити та переосмислити пережите, навчає методів подолання тривоги, страху, відчаю та депресії, що часто